

4. Махінчук В. М. Торговий звичай (звичай ділового обороту) як джерело виникнення та регулювання підприємницьких відносин / В. М. Махінчук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 192-200.

5. Прилуцький Р. Б. Договір та звичай як джерела господарського і цивільного права України / Р. Б. Прилуцький // Часопис академії адвокатури України. – 2012. – № 4 (17) – С. 1-9.

6. Суханов Е. А. Гражданское право: В 4 т. – Т. 1: Общая часть / Е. А. Суханов, В. С. Ем. – 3 изд. пере- раб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 290 с.

7. Алексеев С. С. Восхождение к праву: поиски и решения / Алексеев С. С. – М.: НОРМА, 2001. – 359 с.

8. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part3/1003.htm. - Заголовок з екрану.

Гоцанюк О. І.,

аспірант кафедри цивільного права № 2
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРУКТУРИ МАЙНОВИХ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Майновим правам на об'єкти промислової власності, як суб'єктивним правам, притаманний власний зміст, який наділяє його власника юридичними можливостями та розкривають внутрішню суть можливої поведінки особи. Здатність власника суб'єктивного права вчиняти певні дії, або вимагати їх від інших учасників, є не чим іншим, як правомочностями.

Відповідно до загальнотеоретичного підходу, що панує у цивілістиці, суб'єктивне право складається з трьох правомочностей. До них відносяться:

1. правомочність на власні дії, яка розкривається у можливості здійснювати суб'єктом фактичні та юридичні дії направлені на задоволення своїх інтересів;

2. правомочність вимоги, або «право на чужі дії», що наділяє суб'єкта можливістю вимагати від зобов'язаних осіб здійснення певних дій, або утримання від них;

3. правомочність на захист, як можливість уповноваженої особи реалізувати заходи захисту порушеного, чи оспорюваного права.

Розглядаючи зміст майнових прав на об'єкти промислової власності скрізь призму правомочностей можна дійти висновку про певне функціональне співвідношення з правомочностями власника, в праві власності на річ, з деяким уточненням та аналізом особливостей, які притаманні саме майновим правам на нематеріальний об'єкт. Відповідно до ч. 1 ст. 317 ЦК України «власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном» [1]. За своїм характером право власності, як і майнові права на об'єкт промислової власності, є абсолютним. Зміст вищезазначених правовідносин складає право власника на власні дії, які виражаються в формі володіння, користування та розпорядження. Автоматично з виникненням цих прав, у необмеженого кола осіб виникає обов'язок утримуватись від посягання на правомочності власника майна. Що ж стосується об'єктів промислової власності, то маючи нематеріальну природу, у відповідності до пануючого цивілістичного підходу, вони наділені виключно правомочностями використання та розпорядження. «Нематеріальний об'єкт ніяким чином не обмежений у просторі, тому «володіння» над ним існувати не може» [3, с. 37]. Схожу позицію відстоює Зенін І.О., який зазначає, що «правомочність володіння - це суто речова правомочність. Відносно ж прав на результати інтелектуальної творчості можна говорити про певну присвоєність, приналежність сукупності наукових і технічних категорій або художніх образів» [4, с. 205].

Не виникає сумніву, що для об'єктів промислової власності поняття «володіння» не може бути прирівнено до володіння майном, як об'єктом, що наділений просторовими та фізичними

властивостями. Процес обміну безтілесними об'єктами, апріорі, не позбавляє суб'єкта можливості продовжувати «утримувати» увесь об'єм переданої інформації. Тим більше, така особа при отриманні відомостей, стосовно того чи іншого результату інтелектуальної діяльності, акумулює та подвоює свої знання за рахунок приєднання нової інформації до вже існуючої. До того ж, необхідно пам'ятати, що до одного технічного результату можуть дійти декілька винахідників.

В межах теоретичного підходу, при якому виключається можливість існування «володіння», як окремої категорії для майнових прав на об'єкти промислової власності не враховується той факт, що суб'єктивні права не можуть бути безсуб'єктивними. Будь-яке майнове право на винахід не може існувати окремо від уповноваженої особи. Право мати статус «правоволодільця» особі надає відповідний правостановлюючий документ. Відповідно до нього особа наділяється можливістю легального володіння, що відкриває перед нею законні підстави використання інтелектуального продукту. Зрозуміло, що здійснювати дії з об'єктом промислової власності може будь-яка особа, яка отримала відомості про нього, але таке похідне володіння не буде легальним. Лише уповноважена особа наділена правом легального володіння над об'єктом, і тільки вона може здійснювати та вимагати його забезпечення.

Таким чином поняття «володіння» в межах промислової власності має дещо інше змістовне наповнення на відміну від володіння на уречевлений предмет. У зв'язку з нематеріальною природою об'єктів промислової власності «володіння» об'єктивно не наділене тим фундаментом на який спирається право власності. Проте повне виключення цієї категорії із змісту промислової власності неможливе. Саме легальне володіння є першим та обов'язковим шаблоном у здійсненні правомочності використання та розпорядження.

Наступною правомочністю, яка притаманна всім продуктам інтелектуальної діяльності, включаючи і промислову власність, є право використання. Аналізуючи співвідношення категорій «використання» та «користування» можна дійти висновку про принципову відмінність між ними. Користування передбачає отримання корисних властивостей з речі внаслідок її експлуатації.

Використання, в свою чергу, має більш складну структуру. Так, наприклад, відповідно до ст. 20 ЗУ «Про охорону промислових зразків» під використанням розуміється «...виготовлення продукту із застосуванням запатентованого промислового зразка, застосування такого виробу, пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж, імпорт (ввезення) та інше введення його в цивільний оборот, або зберігання такого продукту в зазначених цілях» [2]. Способи використання окремих об'єктів промислової власності мають різний характер, але всі вони направлені на надання бажаної форми результату творчої та інтелектуальної діяльності. Це призводить до введення, вже в уречевленій формі, інтелектуального продукту у цивільний оборот, і як наслідок отримання управомоченою особою бажаної комерційної вигоди. Використання виконує роль розпорядження з більш деталізованим спектром можливостей визначення юридичної долі об'єктів промислової власності. Але таке розпорядження стосується виключно результату інтелектуальної діяльності. Що ж стосується виключних майнових прав на винахід, корисну модель, або інший об'єкт промислової власності, правоволоділець здійснює саме правомочність користування, тобто отримання бажаного ефекту шляхом використання інтелектуального продукту. Простіше кажучи, уповноважена особа здійснює користування майновими правами через використання об'єкта цих прав.

Наявність певного взаємозв'язку між правомочностями в сфері промислової власності не надає можливості їх ототожнювати. В процесі використання правоволоділець наділяє свою «ідею» зовнішньою формою, перетворюючи своє творче, інтелектуальне надбання в продукт. Після цього він може отримати вигоду, шляхом введення такого продукту в цивільний оборот. Тобто здійснити розпорядження уречевленою формою результату творчої діяльності. В той же час розпорядження, як правомочність притаманне саме майновим правам, існує окремо від використання і направлене на отримання вигоди шляхом реалізації виключних майнових прав. Для здійснення правомочності розпорядження, уповноваженій особі необхідна взаємодія з іншими особами у формі укладання договорів, здійснення односторонніх правочинів, в результаті чого виникає

перехід майнових прав. Але на відмінну від права власності, для промислової власності характерним є те, що правоволоділець може здійснювати розпорядження по відношенню до широкого кола осіб з одночасною можливістю збереження за собою майнових прав.

Отже, з огляду на зміст, важливим є специфічна сутність правомочностей, які як окремо, так і в сукупності, розкривають багатогранність та різноплановість цього інституту. Не зважаючи на зовнішню схожість зі змістом права власності, правомочності, які притаманні промисловій власності, направлені на захист безтілесного об'єкту, а тому мають свої, не типові особливості.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року №435-IV (зі змінами)//Голос України. – 2003. - №45.
2. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» №3688-ХІІ від 15.12.1993 [Електронний ресурс] // Сайт. «Законодавство». Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12/print1440928180830147>
3. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. Сборник статей / Исслед. центр частного права. -М.: Статут, 2005. - 416 с.
4. Зенин, И. А. Гражданское право : учебник для вузов / И. А. Зенин. - 14-е изд., перераб. и доп. - М. : Юрайт, 2011. - 663 с.